List 2. **NOVICE** Tečaj XXIII.

# gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 11. januarja 1865.

## Gospodarske stvari.

### Kako bi se dalo kmetom pomagati, da v potrebi dobijo denarja na pósodo.

Ni treba razlagati, kako je večkrat kmet v stiski za 50 ali 100 gold., ki jih potrebuje, pa jih ne dobí. Sosed mu jih ne posodi, ker jih večkrat sam nima, — hranilnica (šparkasa) je deleč in veliko potov je treba, da dobí kaj ali pa nič, — gorjé mu pa, ako pride odrtnikom v roke!

Kako si tedaj pomagati?

Kakor si pomagajo drugod, pomagajmo si tudi mi; napravimo si taka društva, kakoršna imajo po nemških deželah, da pomagajo kmetom, pa tudi rokodelcem. Za rokodelce je v Ljubljani že več let tako društvo, ktero jim posoja denar; na trdnih nogah stojí, in veliko rokodelcem je že pomagalo iz zadrég. „Novice“ iz velikega zbora, ki ga ima to društvo kmali po novem letu, vsako leto naznanjajo, kaj se godí v tem društvu, ki se je samo po sebi ustanovilo. — Kar se tedaj more storiti za rokodelce, more se tudi storiti za kmeta, ako se le za vsaki kanton (okraj ali „bezirk“) ali pa za vsako tehantijo, ali za več okrajev ali tehantij najde nekoliko veljavnih, pametnih, domoljubnih mož, kteri to reč v roke vzamejo in družbo ustanovijo. Kako bi se môglo to storiti, je kmetijska družba kranjska po nasvetu magistratnega svetovavca in deželnega odbornika g. Guttman-a v poslednjem zboru sklenila. Razposlala je po tem sklepu načrt takih družb vsem kmetijskim poddružnicam, naj ga še one pretehtajo, po dobro prevdarjenih mislih popravijo, in nasvetujejo potem glavnemu odboru kmetijske družbe, da se predela v osnovi pravíl ali štatutov. Zastran menic (bekselnov), v kterih je v tem načrtu beseda, je že mestni župan gosp. dr. Costa svetoval premembo.

Ker se tedaj ta reč ravno zdaj prevdarja po deželi, podajo tudi „Novice“ vsem svojim bravcem, posebno kmetiškim gospodarjem, duhovnikom, učiteljem in vsem drugim domoljubom po deželi, ki imajo srce do kmeta, ta načrt, naj ga tudi oni prevdarijo in se prav živo unamejo za-nj; naj se pogovarjajo povsod o njem, da bode potem kmali mogoče, družbe te iz papirja spraviti v djanje.

Naj se domoljubi povsod posvetujejo s poddružnicami kmetijskimi — ne samo na Kranjskem, ampak tudi povsod drugod po Slovenskem se morejo napraviti take družbe — in spolnilo se bo tudi pri nas, kar „Whitfielder Correspondent“ piše iz Angležkega: „Le dveh veljavnih in premožnih mož je povsod treba, da se unameta za dobro stvar in se je krepko poprimeta, in na blagor kmetijstvu bo vstalo na noge mnogo tacih družb.“ — Zdaj pa vam podamo

### Načrt pravíl za denarno pomoč kmetijstvu.

§. 1.

*Namen društva.*

Namen društva je, da svojim udom pripomore z denarjem, ki ga potrebujejo za kmetovanje.

Úd društva more vsak pošten kmetijsk posestnik biti.

§. 2.

*Narejanje društvine denarnice.*

Za namene društvine potrebni denarji se nabirajo:

a) po vplačilih udov;

b) po najemanji kapitalov na društvino rajtengo;

c) po darilih in drugih prihodkih reservenega zaloga.

§. 3.

*Dolžnosti udov, in kako se z njihovimi vplačili ravná.*

Vsak ud je dolžan, pri svojem pristopu k društvu 2 gold. avstr. velj. vpisnine plačati, ktera pride v reserveni zalog; potem pa redovno naprej odrajtovati toliko, kolikor sam odloči, toda ne spod pol gold. avstr. velj. na mesec, v obrokih ali brištih, kadar ga je volja.

Kar kdo vloží, ostane njegova lastnina in mu tečejo od tega obresti ali činži po 4 od 100 gold., toda le od 10 do 10 gold. in od prvega dne prihodnjega mesca.

Obresti se morejo konec vsacega leta sprejeti; nesprejete obresti se pridenejo k vloženemu plačilu in za obresti od teh obresti veljajo odločbe, ki so za vložene plačila izrečene.

Kar zastran zastaranja obresti veleva §. 1480 državljanskih postavnih bukev, ne veljá za ude tega društva.

Vloženi kapitali se povračajo udom, ako to tri mesce prej napovejo; toda tisti, kteri iz društva ne stopijo, bodo imeli v družbeni denarnici pustiti toliko, kolikor je njih vložbi od treh let primerjenega, in plačevati bodo imeli vsako leto toliko, za kolikor so se podpisali.

§. 4.

*Reserveni zalog, kako se nareja in čemu je.*

Reserveni zalog se napravlja iz razločka obresti, ktere plačuje društvo od vloženih denarjev, in iz obresti, ktere dobiva za posojila, potem iz druzih dohodkov (vpisnin, daril, zapuščin itd.).

Namen reservenega zalóga je, poravnovati stroške družbenega oskrbništva in vse, kar bi društvo utegnilo zgubiti.

Po narašanji reservenega zalóga se more nekoliko njegovih dohodkov obrniti v prid udov društva, njih udov ali zapuščenih otrók.

*Pogodbe, po kterih se posojila družbenikom dajejo.*

Po stanji denarnice ima vsak ud društva:

a) pravico, vselej toliko iz nje si izposoditi, kolikor je va-njo plačal;

b) vrh tega pa tudi še več, kakor mu za gospodarstvo postavljeni odbor zaúpa.

Zavoljo tega sestavi ta odbor v začetku vsakih kvatrov zaupni spisek, v kterem je izrečeno, koliko se more komu največ upati, in pa tudi, kterim udom naj se nepogojno (vselej), kterim pa samo proti gotovemu poroštvu kaj posodi. Zaupni spisek ima na skrivnem ostati.

Posojila se dajejo na menice (bêkseljne) od enega do šestih mescev à dato proti temu, da se plačuje po šest goldinarjev od sto obresti.

Menice se dajejo samo na tri mesce; ko ta čas preteče, se morejo podaljšati.

Kadar kdo posojilo prejme, plača tudi obresti; ravno takrat odrajta pa tudi od upravnega odbora postavljeno provizijo (na pisarijo, menico, štempelj itd.)

Posojilo nazaj plačevati je mogoče v obrokih ali brištih na mesce, toda obresti se ne povračujejo v tem primerljeji.

Ud društva, kteri se dá za menico tožiti, ali kteri se vpisnih bukvic iz goljufnega namena krivo posluži ali jih ponareja, se izbriše iz društva.

V vseh primerljejih si zavaruje društvo s tem, kar kak ud vloží, svoje pravice do uda. Še le potem, ko je društvo popolnoma zavarovano, morejo drugi ljudje svoje pravice do uda po gosposkah iskati.

(Konec prihodnjič.)

## Goveja kuga.

Na Kranjskem je potihnila kuga povsod.

Na Hrvaškem je še niso ukrotili do dobrega, čeravno poslednji čas v civilni Hrvatii močno pojenjuje; v poslednjih 14 dnevih je v 23 kužnih selih na novo zbolelo 72 goved, zlasti v varaždinski županii; blizo štajarske meje je popolnoma nehala. V Slavonii je še v 2 krajih. Le tega se bojé, da ne bi se vnovič zatrosila iz vojaške Granice in iz Bosne. V vojaški Granici imajo še zdaj kugo v Likanski, Ogulinski, Sluinski, Varaždinski, Št. Jurski, Gradiškanski in 1. Banski polkovini, — ostale 4 polkovine in vsi okraji v zadrugah so kuge prosti. V Bosni je imajo še dosti, pa ni več tako hudobna; tudi o ovčji kugi je malo slišati.

## Národne stvari.

### Domorodne pisma.

—M— Med Kitajci in Slovenci je velik razloček. Kitajci imajo dolge kite, hodijo v coklah in bili so pred tisoč leti ravno toliko omikani kakor danes; pri nas pa nosijo kite samo ženske, cokle samo kovači, in mi smo bili pred tisoč leti dosti manj omikani kakor danes. Vendar najdejo se tudi pri nas možici, ki nosijo dolge kite, kakor bi bili mandarinčeki, ki menijo, da narod naš potrebuje še tisoč let do zrelosti, in mu želé za narodno napredovanje okorne počasne cokle.

Pred kakimi dvajset leti je bilo v Avstrii precej tacih Kitajcev; zavoljo tega so zahodnji Evropejci Avstrijo imenovali evropejsko Kino in menili so, da je s kitajskim zidom ograjena in ločena od inostranske omike in prostosti. Od tiste kitajske dôbe k sreči le to vem, kar sem od druzih čul; prišel sem namreč v šole še le tisto leto, ko mnogokrat popoldne ni bilo šole, ker smo otroci hodili gledat, kako se v orožji vadi národna straža; hodili smo gledat razsvitljena okna in vihrajoče zastave; nosili smo na suknjicah tribojne trakove, in ko je igrala národna godba, smo upili: živio! pa nismo vedili, zakaj. Menili smo, da se vse to godí samo zato, da nimamo popoldne šole. To so bili veseli časi, dolgi prazniki, dobri učeniki, malo dvojk in kričali smo: živio!

Pred tistim letom pa je bilo življenje dokaj drugače. Bilo je prepovedanih premnogo rečí. Pisatelj, na priliko, je malo smel pisati, ker pregledaval in presojeval je njegovo pisavo, predno se je tiskala, čmeren mož, ki je imel očala na nosu in zastarele možgane nad nosom; kar mu ni dopadlo, nič več ni vidilo belega dne. Bravec je ravno tako s čitanjem imel pravi križ; prežali so zopet drugi možje na prepovedane knjige, kakor mejni stražniki na prepovedan tobak, in polovili so toliko njim zopernih idej, da jih je v deželo prišlo kaj malo. Koliko nedolžnih idej pa se jim je zdelo tudi škodljivih! Celó govoriti nisi smel, kar si bodi. Otrokom je bilo prepovedano, v šoli slovenski govoriti; kaznovani so bili brez vse milosti in nosili so v kazen lesenega osla. Možki so sicer smeli govoriti sleherni jezik, na to pa, kar so govorili, so pazili sopet drugi čuvaji javne zaspanosti, in če je govornik izustil kaj nevšečnega, niso mu zamašili ust, ampak govornika samega so zamašili v tak prostorček, v kterem se je precej naučil jezik za zobmí držati. Samo misli se niso dale vohati in opazovati, in v glavah je bilo skrito veliko neprijetnega in prepovedanega blaga; obče razširjena je bila misel, da kitajski zid mora vendar pasti, in misel je meso postala. Nastopilo je tisto leto, v kterem smo toliko kričali „živio“, da smo si grla usušili; od nenavajene prostosti smo se tako upijanili, kakor Noe od prve vinske kapljice, in nastopilo je kmali potem tisto čutje, ktero Perzijan imenuje „bidak buden“, Nemec pa „Katzenjammer“. Mi Slovenci smo pa tako trezni, da za to bolezen nimamo pravega imena, in le rečemo, da nas so lasje boléli.

Pa pustimo to, kar se je godilo pred 20 leti; obrnimo se enkrat v starodavno zgodovino nazaj.

Nisem sicer tak zgodovinar, da bi vedil, koliko stoletij zgodovina molčí od del našega naroda, al toliko vem, da v svojih šolskih knjigah nič nisem bral o slovenski zgodovini.

Preveč tužno in dolgočasno bi bilo pretresovati vse vzroke, zavoljo kterih so očetje naši bili zadržani v narodnem napredovanji, in so zaostali za svojimi mejaši. Nekaj tega je vzrok naš narodni značaj; mi smo bolj miroljubni ter smo bolj sreči zaupali, kakor mejaši naši; in ker smo bili v starih časih nekako prosto demokratično osnovani, smo imeli v tistih železnih časih preveč nezloge in prevdarjanja, predno smo se snidili, da bi šli nad sovražnika. Ker nismo drugim hotli krivice delati in je vse naše vojskovanje bilo le „bran“, smo ravno s tem spodbujali sovražnike, da so nas napadali, kadar koli je bila priložnost. Tako so postala prva leta naše zgodovine žalosten krvav krst. Hranila je morebiti tudi viša previdnost gledé bojevanja za občne národne in človečanske pravice in za dobrotno omiko nas in več drugih slovanskih rodov nekako v reservi in nam še le pozneje odločila svitli dan. Bili smo, postavimo, sosedje Italijanov in tržili smo ž njimi, ki so bili zgodaj in močno omikani; imeli smo v deželi nemške plemenitaše, uradnike, duhovne, trgovce in obrtnike; in vendar priprosti narod sploh ni dosegel više omike. Tudi lega naše domovine ni našemu duševnemu napredku ugodna bila; zavoljo te lege je narod moral malo premožen ostati; brez blaga in blagostanja je pa težko misliti viši duševni razvitek. Naša domovina mejí se z morjem. Kako velik vpljiv za narodni razvitek ima morje,

kaže zgodovina; nekteri narodi, postavimo, Grki, Holandeži, Danci (da povem samo male narode) so ravno po morji postali to, kar so. Pri nas pa je ob morji zemlja žalibog! najbolj nerodovitna — nesrečni Kras! — in gore se vlečejo ravno poleg morja, da nas od njega ločijo; nobena odprta dolina, nobena barkonosna reka ne gré od sredine proti morji. Kakor so gore napravile več vrst protivnih zidov proti morju, tako so ločile sredino domovine — kranjsko deželo skoraj na vseh straneh od sosednih sorodnih dežel, da nismo samo s političnimi mejami, temuč še bolj z naravnimi pregrajami razločeni med sabo. Med sabo smo ločeni, zadnje národne meje, kakor na Goriškem, Koroškem in Štajarskem pa so odprte, tako, da je pot do drugih narodov glaji kakor do lastne srede. Zavoljo tega so se tudi na laški, nemški in madjarski bolj ravni strani v teku stoletij počasi pa stanovitno krčile naše meje. Tudi reke nam nagajajo; drugod so gore pretrgale in v soteskah napravile pot sebi, blagu in ljudém, ravno pri nas pa imajo hladna pota pod gorami, čez ktere mora človek tovoriti. Kako drugačen obraz bi imela Istra in Notranjsko, ako bi reke pretrgale bile tiste hribe, pod kterimi se premetavajo tako nekoristno? Celó naša mila Sava nam rada kljuba; njeno posipanje, njene povodnji, njeno neukroteno pretakanje na levo in desno več škoduje, kakor je koristilo težavno brodarstvo na nji. Tudi Drava je bolj ločila kakor prevažala rod k rodu. Velikih rodovitnih ravnin nimamo, kakor na zunanjih mejah; malo imamo večih dolin, ki tudi niso ne posebno rodovitne in ne po primeri razdeljene, tako da so v tem oziru celó Švajcarji v bolji legi, ki imajo najsilniše gore v Evropi. Pokrajine naše domovine, kakor spričuje zgodovina, so nekdaj bile veliko širje, pa morale so biti redko obljudene; prebivavci so bili poljedelci, malo mest, veliko raztresenih sel so imeli, vsako selo je bila svoja županija; vse županije pa brez trdne vezi; ker po demokratičnih načelih nihče ni bil drugemu podložen, čutje národne edinosti pa premalo krepko. Skozi našo domovino je hrumelo veliko narodov v Italijo in druge jugozahodne dežele. Naši očaki so bili delavni, pobožni, in skrbeli so za dober živež; ti romarji pa so bili vse drugo kakor omikani in priljudni; pa močno so bili izstradani in lakotni. Njihovo pravilo je bilo: kar je tvoje, naj bo moje; ker niso znali slovenski, so govorili z mečem in sulico; in da so bolje poznali svoj sled, so požigali naša sela, morili naše ljudi in jih saboj v sužnost vlačili. Mi krotki Slovenci pa smo vse pretrpeli; ko je odšla prva četa, so ostali Slovenci napravili praznik in občne veselice; pa deputacijo so poslali za romarji, ktera se je v imenu naroda zahvalila, da so silni ti romarji popustili še nekaj živih; med tem pa je prišla druga četa, vidila je Slovence veselo rajati in ukati, in rekla je: tem ljudem se dobro godi, planimo nad nje. Slovencem se je zopet huda godila, pa djali so: kaj tacega smo že prestali. Tako so slovenske okrajne obiskavali Huni, Goti, Avari, Turki in pa še mnogi drugi narodi, kterih vseh se nikoli nisem mogel naučiti. Pridni naši očaki so morali pridno delati, tlaka jih je tlačila, in oni, ki so nekdaj bili vsi prosti in niso poznali gospoda nad sabo razun Boga, so dobili mnogo gospodov in narod je bil sužen. Od tod tista milotožnost, tisti izdihajoči glasovi naših starih národnih pesem — kakor spomin zgubljene sreče in svobode. Ti gospodarji pa so med sabo vedno imeli boje in praske, razsipali so si svoje trdne gradove; v tem pa je trpel narod in dokaj je dela imel, da je gradove zopet zidal svojim gospodarjem. V srednjem veku so bile slovenske dežele prava „domêna“ germanske kulture; celó tuje duhovne je imela, ki niso znali domačega jezika.

Znajdba knjigotiska nam je dala nekaj knjig, nekaj omike je zdaj prišlo v deželo, posebno tudi potem, ko je duhovstvo, po odpravljanji protestantizma iz dežele, jelo narod podučevati v prostem narodnem jeziku in s knjigami v národnem jeziku pisanimi. Vendar je narod zaostajal za drugimi narodi, ker ni še bilo dušne zveze med našimi raznimi deželami, in tadanjim deželnim stanovom, ki so bili nemški, ni bilo mar za omiko ljudstva. Kar je bilo nemško ali laško, samo to je bilo omikano, slovenstvo se je potikalo po ubornih kočah; veliko ljudstva se je ponemčilo ali poitaliančilo in krčile so se naše národne meje, kakor peščeni otok sred morja. Zadnjih tristo let je prišlo precej več reda v deželo, pa se je našel tudi kak mož, ki je narodu žrtoval svoje dušne moči.

Ko je Avstrija postajala močneja, je bilo podložnikom njihovo slabo stanje v veliko rečeh zlajšano. Pa Avstrija je imela do konca francozkih vojská rada to nesrečo, da se je morala silno in večkrat dolgo vojskovati. Te vojske so nam pridobile dokaj slavnih zmag, za národno blagostanje in duševno napredovanje ni bilo dokaj dobička; in ravno Slovenci, ki so od nekdaj bili zvesti hrabri vojaki, so tudi vedno pošiljali veliko svojih sinov na daljna ptuja bojišča; veliko slovenske krvi je izteklo na nemških, laških, francozkih in španjskih poljih. Od Tanisa do Stralsunda, od Kadica do črnega morja trohné slovenske kostí.

Zadnjih sto let vkljub francozkim vojskam smo vendar storili precej korakov naprej, če prav ni še sto let, odkar se mladina v šolah nekoliko slovenski jezik učí, in je le nekaj čez sto let, odkar se je rodil Valentin Vodnik. On je prvi tistih naših pisateljev, kterega ni pozabil precej drugi rod; pa pisati je začel še le konec 18. stoletja. Koliko pisarjev so takrat imeli že drugi narodi! Toda ponašati si sme narod naš, da se je vedno poprijemal vsake prostosti, ktera mu je bila dana, in da je precej šinil kviško, kjer je tisek odnehal, da se tudi nikdar ni s prešernostjo in nespametjo prostosti nevrednega skazal. — V 19. stoletji smo že bolj naglo napredovali, in imeli smo celó abcedne vojske! Skavsali smo se precej v abcedi, kakor se zdaj kavsamo v slovnici. Korošci, Štajarci, Primorci in Krajnci pa smo se ravno v tem spoznali, da smo sorodni bratje. Bohoričani in Metelkovci so si nasproti stali kakor nekdaj Guelfi in Ghibellini, in bojevali so se s srditostjo, ki bi bila vredna bila blagejše pravde. Imeli smo tudi Dajnčico in ogerski Slovenci so pisali madjarski. Med tem je pa potihoma prilezla Gajica po Savi v Ljubljano; Novicam gré zahvala, da so jo brez vojske nesle po vseh slovenskih pokrajinah in da je bila kmali fait accompli slovenski. Sovražne abcede so se vlegle zopet k pokoju in celó Bohoričica se je tako poskrila, da je ne najdeš drugje kakor v šematizmu ljubljanske škofije *) in v povesti sv. Genovefe. — Gajica je prišla od juga; to je menda bil naš prvi veliki dobiček, ki smo ga prejeli od južnih bratov. Naše gore so obrnjene in naše reke tekó proti jugovzhodu, od nekdaj je dokaj Slovencev potovalo v tiste kraje s trebuhom za kruhom; doli se je prevažalo naše blago, usnje, sukno in železnina; nazaj pa nismo druzega dobivali, kakor žito in vino, nič dušne hrane. Tedaj pa je plot omahnil in nič ne loči več duševne zveze in vzajemnosti v omiki med Slovenci in južnimi brati; zdaj si moremo roke podati, ni še prepozno.

K sreči za nas toliko stoletij zapuščene Slovence je nehala tista dolga dôba, v kteri se je narod ločil od naroda, ko je svoje sreče iskal v nesreči in pod-

*) Tudi ta šematizem za leto 1865 bode zagledal beli dan v našem sedanjem pravopisu. Vred.

ložnosti druzih narodov, in ko se je po nevestni politiki dal šovati narod proti narodu. Prepričali so se poštenjaki vseh omikanih narodov, da le v ljubezni med sabo in v odkritosrčni zvezi obstojí mednarodna sreča; kdor spozná lastno narodno vrednost, ceni tudi enako vrednost drugih narodov in spoštuje drugih narodno prizadevanje. Napredek in izobražba enega naroda je tudi drugemu porok enakega vspeha. Razširjuje se spoznanje, da so vsi narodi enakopravni, da imajo enako pravico in sposobnost za omiko, in da je krivično, kterikoli narod zatirati. Da bi le še vse časnike prešinilo poštenje! Časniki se zovejo národni učeniki in trombe javnega mnenja; ali žalibog, da se nahaja ravno med temi „trompetarji" neverjetno veliko brezznačajnosti; mnogo, mnogo je še tacih, ki motijo in pačijo javno mnenje, mnogo gladiatorjev in kampionov, ki brez sramote prodajajo svojo glavo in pero temu, ki ga bolje plačuje; Bodi Bogu milo! da tudi mi Slovenci nismo brez takih tlačanov.

## Slovensko slovstvo.

* V seji 18. decembra minulega leta je sklenila „družba svetega Mohora", da se sestavi in prihodnje leto mimo treh — štirih drugih bukvic na svitlo dá knjiga, kteri bo ime „Cvetník" in ki bode po tehtnem zapopadku in po vzorni pisavi pripravna za domače in šolsko berilo bolj odrasli (10—15 letni) slovenski mladini. Obsegala bode v ta namen v skrbni izbiri vsakovrstno slovstveno blago, ki mladenču um in srce blaží in mu očí odpira za vse, kar je lepo in dobro: vsakovrstne mladenški starosti primerne poezije, pravljice in pripovedke, zanimivi obrazi natoroznanski, krajepisni in zgodovinski, životopisi in popisi raznih ljudskih del, razni nravno-podučni spisi, pa tudi drugi za mladino mikavni sestavki kakoršnega koli zapopadka.

## Pregled slovenskega slovstva v letu 1864.

Prišla so v preteklem letu sledeča slovenska dela na svitlo:

*a) Novinarstvo:*

1. Novice; 22. tečaj, vrednik dr. Janez Bleiweis v Ljubljani.
2. Zgodnja Danica; 17. tečaj, vrednik Luka Jeran v Ljubljani.
3. Slovenski prijatel; 13. tečaj, vrednik Andrej Einšpieler v Celovcu.
4. Slovenski Glasnik; 7. tečaj, vrednik Anton Janežič v Celovcu.
5. Učiteljski Tovarš; 4. tečaj, vrednik Andrej Praprotnik v Ljubljani.
6. Umni Gospodar; 2. tečaj, vrednik Andrej Marušič v Gorici.
7. Torbica jugosl. mladosti; vrednika Nikom. Ravnikar in Lj. Tomšič v Zagrebu.

*b) Cvetje iz domačih in tujih logov;* izdaja Anton Janežič v Celovcu. Rodilo nam je v 6 zvezkih 3. šestke sledečega sadú:

8. Prvenci; poezije Janeza Bilca.
9. Družina Alvaredova; povest iz kmečkega življenja. Iz španjskega poslovenil Janez Parapat.
10. Izmail-Bej; vzhodna povest. Po Lermontovem prevel iz ruskega Janez Vesnin.
11. Agapija; obraz iz jugosl. zgodovine. V češčini spisal Pr. Chocholoušek.

*c) Društvo sv. Mohora v Celovcu.* Šteje že 2005 letnih in 168 dosmrtnih udov. Glavnica društvena je narastla do 4050 gold.; spravilo je na svitlo:

12. Jezus Kr. devicam, svojim nevestam, na srce govorí; spisal Anton Lésar.
13. Hudo brezno ali gojzdnarjev rejenec; spisal Fr. Erjavec.
14. Juri Kozjak, slovenski janičar; spisal J. Jurčič.
15. Slovenske večernice za poduk in kratek čas, 9. zvezek.
16. Koledarček za leto 1865.

*d) Državni zakonik*

17. v slovenski jezik prestavljan po Matevžu Cigale-tu na Dunaji in posebej tiskan v Gradcu, Ljubljani in Trstu.

*e) Muzikalno slovstvo:*

Najrodovitija gredica na polji slovenske literature in umetnosti, s ktero se zares že več let ponašati smemo, je letos zopet obilnega sadú pripravila za srce in uho slovenskega rodoljuba. Prišle so na dan sledeče skladbe:

18. Slovenske pesmi, 2. zvezek; složila in posvetila Davorinu Terstenjaku brata doktorja Benjamin in Gustav Ipavca.
19. Riharjeve cerkvene pesmi.
20. Popotnica „Južnega Sokola" zložil za glasovir Miroslav Vilhar.
21—23. Slovenska Grlica; pomnožena nova izdaja. Trije zvezki; vredil Juri Fleišman. Grlice imamo dozdaj sedem zvezkov.
24—26. Slovanska beseda; pesmi za veselice. Trije zvezki; zložil Juri Fleišman.
27. Slovenske pesmi za moški čveterospev; 1. zvezek. Nabral in na svitlo dal Gr. Tribnik.
28. Slovenska maša; zložil Gr. Tribnik.
29. Pesmi z napevi za cerkev in šolo; izdal Andrej Vavken.
30. Kdo je mar? slovenski zbor od dr. Benjamina Ipavca; v kamnotisku izdalo društvo „Kolo" v Zagrebu.
31. Več muzikalnih prilog od Fr. Adamiča je prinesel „Učiteljski Tovarš."
32. Tičnik; spevoigra po besedah Kotzebu-ovih, zložil dr. Benj. Ipavec.

*f) Različna dela:*

33. Pridige; govoril dr. Janez Pogačar.
34. Fr. Metelkove ustanove za sirote; s kratkim životopisom; poslovenil A. Lésar, izdal Mih. Ambrož.
35. Dušna hrana za katoliške družine; poslovenil Andrej Zamejc.
36. Polyglott-Onomasticum v sedmih jezikih; spisal Jož. Vuk.
37. Popotni spominki. Romanje k sv. Krvi v zgornjem Koroškem; popisal Jož. Levičnik.
38. Lahkoverni; igrokaz, spisal Bernard Tomšič.
39. Slovenska slovnica za domačo in šolsko rabo; 3. popravljeni natis, spisal Anton Janežič.
40. Živalstvo; prirodopis za niže gimnazije in realke, po A. Pokornu, poslovenil Fr. Erjavec.
41. Vaje v številjenji; za ljudske šole sestavil Fr. Grkman.
42. Pesmice Franceta Kosmača; na svitlo dal Mat. Trnovec.
43. Županova Micika; kratkočasna igra s petjem v 2 aktih. Po Linhartu predelal dr. Jan. Bleiweis.
44. Rastlinstvo; prirodopis za niže gimnazije in realke, po A. Pokornu poslovenil Iv. Tušek.
45. Lada; almanah za leto 1864. Vredil J. V. Zadravski.
46. Program ljubljanske gimnazije je prinesel: Vzajemnost slovenskega z drugimi sorodnimi jeziki; na znanje dal prof. Jož. Marn iz Metelkove zapuščine.
47. Program ljubljanske realke: Ribniška dolina

na Kranjskem; popisal Anton Lésar. Pridjan je zemljovid ribniške doline. (Ta spis je tudi posebej natisnjen.)

48. Sporočilo postojnske šole.

49. Letopis normalke v Brežcah: Cerkveno in domače petje.

50. Letopis normalke v Črnomlji: Zgodovina šole.

51. Sporočilo ipavske šole: Besedica starišem po dokončanem šolskem letu; spisal L. Hiti.

52. Vélika pratika za leto 1865; vredil dr. Janez Bleiweis.

53. Uzajemna slovnica ali mluvnica slavjanska; 2. in 3. oddelek, spisal Matija Majar.

54. Staroslovenski slovnik; 5. zvezek od Fr. Miklošiča.

55. Čas je zlato! Podučna povest za mladost, poslovenjena po Hofmanu.

56. Kozlerjev zemljovid slovenske dežele; drugi popravljeni natis. Priložene ste mu knjižici „Narodopis“ in „Imenik krajev.“

57. Darek pridni mladosti; 3. zvezek, spisal Andr. Praprotnik.

58. Hermanova slika; na svitlo dala mariborska čitavnica.

59. Valenštajnov ostrog; po Fr. Schillerji poslovenil Fr. Cegnar.

60. Izbrane narodne srbske pesmi; priredil Janko Pajk.

61. Pesmi; zložil Simon Jenko, založil J. Giontini.

62. Domači prepir; kratkočasna igra, poslovenil Jak. Zabukovec.

63. Strup; vesela igra, poslov. Luíza Pesjakova.

64. Slomšekove Drobtinice za leto 1864. XVIII. tečaj; izdalo vodstvo lavantinskega seminišča v Mariboru.

65. Sveta brata Ciril i Metod, slavjanska apostola; tisučletni spomin na leto 1863; spisal Matija Majar Ziljski.

66. Jezičnik ali pomenki o slovenskem pisanji; spisal Jož. Marn. 2. leto.

67. Koledar slovenski za leto 1865; tečaj X., sestavil Peter Hicinger, izdala „Matica slovenska.“

68. Liturgika ali sv. obredi pri vnanji božji službi, za gimnazijalno, realno in sploh odrastlo mladost, II. del, spisal A. Lésar.

69. Prestave deželnih zakonskih listov.

70. Molitvene in bukve pobožnega obsežka.

*f) V drugih jezikih in slav. narečjih* se je spisalo o slovenskih zadevah:

71. Vedodstvi Korutany a Krajina u geograficko-statistickem i historickem přehledu; spisal J. Erben.

72. Paul Jos. Šafařik's Geschichte der südslavischen Literatur. I. Slovenisches und glagolitisches Schriftthum. Herausgegeben von Jos. Jeriček in Prag.

73. Die slovenische Literatur. Eine historische Skizze von Prof. Dr. Klun, 1. und 2. Heft.

74. Slovenisches Sprach- und Uebungsbuch, von Anton Janežič.

Viditi je iz nazočega pregleda, da nismo zaostali za lanskim letom, ki je bilo posebno rodovitno za naše slovstvo.*) Ako se ozremo na živahno gibanje na narodnem polji v zadnjem času, smemo za prihodnje leto še obilnejšega sadú pričakovati. K temu nas opravičuje rast „Matice slovenske“, ki že hrani čez 8000 gold. premoženja, in pa razcvet slovenskih čitavnic, kterih že imamo štirinajst, med tem, ko jih je bilo lani o sedanjem času samo osem. Delovala bodo domača društva vsako v svojem področji tako, da bo vzajemna podpora rodila mnogo veselega sadú. Božja pomoč!

V Zagrebu na starega leta dan.

Anton Kos.

*) Čudno, pa žalibog preresnično je, da izmed vseh teh slovstvenih del „Laibacherci“ z njenimi „Blätter aus Krain“ ni nobeno v roko prišlo, čeravno v eno mer trdi, da ji je za deželne interese mar!

## Slovenska Matica.

*(Iz 7. seje opravilnega oddelka 5. januarja t. l.)* Poleg mnozih reči, ktere se tičejo notranjega Matičinega uradovanja, sklenilo se je to-le: da se g. Vrečku iz Konjic odgovorí, da mu je Matica hvaležna, ker je svoji prvi obligacii za 100 gold. priložil še 10 gold.; da pa opravilni odborov oddelek o druzih njegovih nasvetih ne more nič sklepati, ampak da njegov dopis hrani občnemu zboru. — Ukrenilo se je dalje, da le samo tisti družbeniki dobodo „koledar“ in Kozlerjev „zemljovid“, kteri k Matici pristopijo do 4. februarja letos, s kterim se končá prvo Matičino leto. — Potem je bil na vrsti dopis mariborskih Matičinih odbornikov, ki več nasvetov polagajo pred prihodnji občni zbor, kteri naj bi se sklical, ako je mogoče, že pred 4. februarjem letos, in opominjajo, da od kar so pravila potrjena, Matica po njih nima opravilnega oddelka v odboru. Seja sklene, naj se mariborskim gosp. odbornikom odpiše, da se tudi njihovi nasvetje o premembi „Matičinih“ pravil hranijo občnemu zboru, in da se v odgovoru dalje reče, da do zdaj je po prvem občnem zboru samo opravilni oddelek storil vse, kar se je zgodilo v Matičinih rečéh, in da je opravilni oddelek vedno mislil, kar še zdaj misli, da je zakonit, ker ga je postavil prvi zbor osnovalnih odbornikov, in sicer že potlej, ko so potrjena bila pravila, ktera je bilo treba samo še nekoliko malega popraviti; v prvi zbor pa, da so bili povabljeni vsi Matičini odborniki, in kterih ni bilo, tisti so bili dopisali, da se njih misli strinjajo s tem, kar seja sklene; dalje je bilo, opiraje se na mariborski dopis, sklenjeno, da se vsak osnovalni odbornik posebej pismeno prosi, da pové, kdaj bi se po njegovih mislih sklical občni zbor; opravilni oddelek svetuje, naj bi se občni zbor sešel prve dní maja meseca letos, ker bi se to bolj vjemalo s pravili, ktera so zdaj veljavna, pa ker tačas tudi laže v Ljubljano pridejo daljni udje, in ker bode takrat že društvo imelo več udov in novcev, da bode torej mogoče sklepati o važnejših rečeh kakor zdaj. — Bilo je za tem na vrsti pismo g. Petra Kozlerja, v kterem praša, koliko bo trebalo poslati „zemljovidev“ Matici in ki svetuje, kako naj bi Matica popravila njegov „narodopis“, ter ga potem natisnila in svojim udom pridala k zemljovidu. Sklenjeno je bilo, da se opravilni oddelek spodobno zahvali za velikodušni dar g. Petru Kozlerju, in kar se tiče „narodopisa“, da bi opravilni oddelek rad, naj bi se ta njegova želja še obširneje izpolnila s knjigo, ki jo je o koroški in kranjski deželi že izdal prof. Erben v Pragi, ki pa ima neki že v rokopisu tudi izdelane ostale slovenske dežele; ako bi se gosp. profesor poprosil, da dopustí prevod svojih spisov v slovenski jezik, bi bila to zraven Kozlerjevega zemljovida krasna knjiga, v kteri bi se na kratko, pa vendar dosti obširno nahajal geografiško-štatistični in zgodovinski pregled slovenske zemlje. — Potlej je oznanil gospod dr. Jernej Zupanec, da se je od 1. decembra 1864. leta Matičin imetek pomnožil za 718 gold. 50 krajc. — Sklenilo se je potem, naj se gosp. Blaznik poprosi, da bi Matici poklonil „Novice“ 1863. in 1864. leta, in da bi tudi letošnje društvu dajal; ako se to ne bode moglo zgoditi, da se Matica naročí na „Novice“, ki so pravi arhiv njene zgodovine. — Dalje se je sklenilo, da Matica kupi obligacije ogerske ali hrvaške zemljiške odveze, ki bi

mu več obresti donašali, kakor so hranilničini in bi se tudi glavnica pomnožila. — Po tajnikovem poročilu, da je Matica do zdaj 40 zvezkov knjig dobila v dar, zbor naposled ukrene, da se po „Novicah“ razglasijo vsi tisti gospodje, kteri so „Matici“ poklonili knjige, s dostavkom, ktere knjige je kdo podaril. — Radostno se je sprejelo pismo prevzvišenega gospoda biškupa Strosmajer-a, v kterem se mecên jugoslavenski s temi-le besedami zahvaljuje za poslani „Koledar“: „Slavnomu odboru slovenske Matice v Ljubljani! Primiv poslani mi velekrasni Koledarček za leto 1865. lěto, što no ga je Slovenska Matica na světlo dala, ovim na tom daru najtopliju svoju zahvalnost izjavljujem i želim, da domorodni taj zavod, u svakoj struci, narodu slovenskomu plodonosan bude i u njem sve to većma luč prosvjete širi. Primite, gospodo, izraz moga visokoga štovanja, kojim ostajem Vam srdcem oddan

Strossmajer, biškup.“

U Djakovu dne 1. siečnja 1865.

## Národni običaji.

### Koledva.

Iz Gologorice v Istri. *)

Najprvo zovejo kolejani gospodara po imenu trikrat; kadar jim se oglasi, ga prosijo dopuščenja, da po starej navadi smejo na njegovih poštenih vratah pesem peti Bogu v čast. Pojó pa potem tako:

Bog se rodi Vitleome, [1])
Vitleome tujem dome,
Tujem dome Jud'nem dome;
Kde su gradi Izraelski,
Kde su kuće Davidovske.
Tako gradu ime biše,
Kako sveto pero piše.
Na ravninah Vitleomskih,
Na pašišćah Davidovskih,
Tri ovčice redom pasu,
Tri pastirci na stan stahu; [2])
Jedan angjel z neba steče,
I pastirom tako reče;
O pastiri, pastirići!
Hod'te, hod'te pohoditi,
Vaše štal'ce ter viditi;
Ćete vidit Boga mlada,
Kega j' Deva porodila,
V jasle ga je položila,
Travum mu postiljaše,
Listakon ga nakrivaše.
Petešić mu pripevaše,
Kokošica prestiljaše,
Volak mu stid [3]) odganjaše,
Veslak mu se priklanjaše,
Mula mu se narugaše;
Marija ju proklinjaše,
Da poroda neimaše.
Sada skoti [4]) Boga znaju,
A grešniki ga neznaju.
Kam će grešnik, ter k Mariji.
O Marijo, božja mati!
Daj nam sinka tvog' gledati;
Daj nam z dobrin prebivati,
A sa zlimi nič pečati,
Hvala Bogu i Mariji,
Ki nam daše dobro leto,
Dobro leto, rodno leto;
Stranah vino, poljah žito;
Našeh stranah dobro vino,
Turških stranah gol lozina; [5])
Našem polju gol pšenica,
Turskem polju ljulj, travulja;
Našem polju snop na snopu
Turskem polju grob na grobu.
Hvala Bogu i Mariji,
Trem božićen, i tren kraljen,
Ki su Bogu darovali
Miron zlaton i tamjanon,
I dvanajstin apostolon;
A trinajsti Sin Marijin.
Amen Isus.

[1]) Betlehem. [2]) Čeredo varovati. [3]) Velik mraz = o-stud-iti, studen, studenec. [4]) Živina. [5]) Divji trs.

## Dopisi.

**V Celovcu** 1. jan. * Sinoč je bila v naši čitavnici lepa veselica, da malokdaj taka. Veselja ni bilo konca ne kraja, rekel bi, bilo je kakor v domači hiši med čisto zanimivimi in sorodnimi brati in sestrami. Sploh se tudi mora priznati, da tukajšnja čitavnica čedalje več veljave dobiva in je upanje, da se bo kmali dostojno vkrepila.

**Od male Nedelje na Štaj.** 1. jan. —ž— Drage „Novice“! želim vam veselo novo leto. Povem vam pa, da tudi pri nas je upati boljega, ker se ljudstvo čedalje bolj zaveda narodnosti svoje in njenih pravic. Prva in neobhodna potreba je zdaj le, da skrbimo za naše šole in sicer za prave národne šole. Živa potreba je, da se naše farne ljudske učilnice prestrojijo na pravo národno podlago. Res je sicer, da imajo že tudi sedanje šole tù in tam lep razcvet in vesel napredek; al to je le samo tam, kjer so učeniki marljivi in rodoljubni možje. Kjer pa učenik namesti „Učiteljskega Tovarša“, „Novíc“ in drugih časnikov slovenskih v svojih prostih uricah vedno le v „Presse“ in njune pajdašice tiščí, ondi imajo tudi šole malo uspeha. Nedavno sem slišal, kako je skrben oče svojemu ukaželjnemu otroku, kteri ravno zdaj hodi v 4. normalni razred, razlagal „biblische geschichte.“ Otrok sam pri sebi jecljaje pravi: „zakaj bi se tako mične in ginljive povesti, kakor Tobija itd. ne prestavile popolnoma v slovenski jezik, da bi jih potem lahko razumeli.“ Gotova resnica! Posebno, kar se tiče vero nauka, je na vsako stran napčno, da bi moral biti katekizem nemški; saj vendar nikamor ne kaže, da bi se zavoljo jezika katekizem učili! Dobro poznam več učencev, kteri so 3., nekteri tudi 4. razred dovršili, al kaj neki zdaj znajo od tega? Nemški jezik toliko umejo kakor jaz ogerskega, slovenski pa toliko, kakor tisti dan, ko so jih stariši prvikrat v šolo poslali; vsa njihova vednost obstojí v tem, da s ptujimi rogljači svoj priimek začrkati znajo! Zatoraj lepo prosimo naše slovenske zastopnike, naj v prvem deželnem zboru se potegnejo za tako važne zadeve, brez kterih narod slovenski ne more naprej. Vsi vkup pa skrbimo, da se prestrojijo ne samo v unanji obliki, ampak v notranjem djanskem življenji ljudske šole. Skrbimo, da bodo prave narodne odgojilnice, in držimo se najkrajše poti, ktera pelje k omiki, — ta pot je po vsem svetu narodni jezik. Zato šole, in šole, in zopet národne šole, naj bo geslo sedanjega časa. Za učenje drugih jezikov so druge više šole pravo mesto.

**Novigrad v Istri** 1. jan. — Novo leto nam je res novo bilo. Rahli sneg pobelil nam je naravo, da se mi je dozdevala ko mlada devojka. Novo leto je, si mislim, zakaj bi danes kaj novega ne počel. Ko na pol ud bistriške čitavnice, pravim, danes je tam beseda, zakaj bi ne šel se malo prezračit, in pogledat, kaj bo tam. Zapovem konjiče napreči, in urno jo šinem po gladki poti proti Harijam. Vožnja je bila dobra do Zalečjih, od tod naprej pa je šlo simo tamo noter do višine, ker je od nalivov cesta celó raztrgana. Si mislim, ko dojdem na višino, bolje bo. Al zmotil sem se; voz je škripal od vednega poskakovanja na slabi cesti. Zdaj še pridem med sotesko kupov, ki na cesti zvrnjeni ležé, in ni žive duše, da bi jih razbrcala. Zdaj sem pri enem kraji nagnjen, da bi lahko z glavo pošlatal, kaka je cesta, zdaj me zopet pri drugi strani prizdigne voz in opominja: drži se; če ne rebra in nos so v nevarnosti. Prosim Vas, dragi bratje, za božjo voljo, poravnajte malo cesto zarad svoje živinice, in tudi zavoljo svojega zdravja, da se ne tirate po takem roglovji. Vse me je bolelo, ko se v ilirsko Bistrico pripeljem. Djal sem sam pri sebi: če bo še „beseda“ tudi taka, novo leto, dobro si me ošlatalo! — V bištriški čitavnici je bilo pri mojem prihodu že vse živo. Podajali so eden druzemu listke, da naznanijo možé, kteri naj bi uspešno vladali krmilo čitavničino, te odgojiteljce narodnosti na meji istriški. Izvoljeni so bili veljavni možaki v odbor, kterim se more zaupati, da čitavnica bo dobro napredovala. Zapisal sem si jih, da jih „Novicam“ pošljem; ti so: predsednik visokočastiti gosp. Anton Grašič; odborniki: gg. Tone Jelovšek, Skender Ličan, Polde Murgel, Janez Oblak, Janez Tomšič, Jože stari Valenčič. — Po volitvi začela se je beseda. Ko stopim v dvorano, kaj vidim? Gledišče, krasno napravljeno, ko da bi bil v kakem mestu. Kmali se zagrinjalo odmakne in štirje gospodje so jo tako vrezali, da pri nas, v čiški kamnitni deželi, nisem še

kaj takega slišal. Ti še bolj znajo zakrožiti, ko naši matarijski godci piskati. Za pesmijo: „Rojakom“ vrstila se je igra „Raztresenci“, dobro igrana. Potem sem z navtegnjenim ušesom slišal prekrasno pesem „Na morji“, dalje samospev spremljevan s kitaro. Na vse grlo sem se smejal deklici, ki je deklamovala „Radovedno muho.“ Pa še ni bilo konca. „Strup“, „Strup“ je bil dalje. Permaruha, kaj pa bo to? sem premišljeval. To ti je igra, vse kaj druzega, ko tisti sinjori. Naj mi še kteri kdaj reče, da naša beseda je neotesana, naj ga koza na jezik brcne! Take izvrstne igre že davno nisem gledal. Nazadnje nam je bil ženski kor premilo pesmico „Perice“ zapel, ktero je mogel ponavljati. Le tako naprej, to bo veselja kaj! Zdaj pa tudi sklenem, da ne bom več za panjem se grel, ko bo bistriška čitavnica nas vabila k veselici. Slava ji! Obljubila nam je veselice te-le: 8. in 22. januarja; 2., 12., 19. in 26. februarja; 19. bo menda velika beseda. Prihranite mi, dragi čitavničarji, mal prostorček za vsako! Čiški domorodec.

**Iz Trsta.** *(K Kalistrovi oporoki.)* Vsa oporoka, ki so jo „Novice“ naznanile lansko leto, je resnična, le ena sama besedica je v naglici prepisovanja izostala, ktero moramo popraviti, da odvrnemo vse krive misli. *) Namesti: „kmetom dolžnikom v nekdanjem postonjskem okrožji je odpustil vès dolg“, mora se glasiti: „nekterim kmetom dolžnikom v nekdanjem postojnskem okrožji je odpustil vès dolg.“ Dopisnik je v naglici, ko je prepisoval dopis, izpustil besedo „nekterim.“ Tako je, in vse ostalo je resnično od konca do kraja.

**Iz Novomesta na Dolenskem. — Sejm sv. Antona** bode tukaj 17. dan tega mesca.

vit. Fichtenau, župan.

**Iz Kranja** 9. januarja. — Zopet smo zgubili spoštovanega mestjana. Nemila smrt nam je vzela danes popoldne gospoda Konrada Pleiweis-a, po deželi dobro znanega trgovca in posestnika, v 49. letu svoje starosti. Dolgo časa je bolehal; na posled je pritisnila grozovita črníca. Bodi zemljica lahka poštenemu možu, vrlemu domoljubu!

**Iz Ljubljane.** — Družba, ktera skrbí za bolne kupčijske pomočnike, je v nedeljo imela letni zbor, kterega se je udeležilo 40 družbenikov. Vodja družbeni gosp. A. Trinker je pozdravil zbor z ogovorom, v kterem se je zahvalil g. županu dr. Costatu, da je blagovoljno sprejel protektorat društva; dalje je s zahvalo se spominjal lepe denarne pripomoči, ki je društvu došla po oporoki rajnega g. Jan. Kozlerja; konečno je svojo radost razodel nad čvrstim napredovanjem družbe, ne le da neutrudljivo delajo odborniki za blagor njeni, temuč da tudi zvesto spolnujejo družbeniki svojo dolžnost; imenik zaostalih plačil je kazal, da ni ravno veliko tacih. — Potem je tajnik gosp. Jože Lozar naznanil dohodke in stroške družbine (475 fl. 89 kr. se je dalo bolnim udom pripomoči) in premoženje konec leta 1864, ktero znaša 19.132 gold. 20 kr. Gosp. ekonom Fr. Vidic je govoril potem o premikljivem premoženji družbenem. — Zbor je počastil gospode: Jan. Baumgartnerja starejega, Val. Češkota, K. Galeta, Kar. Holcerja, J. C. Mayer-ja, Fr. Ks. Sovana starejega in Fid. Terpinca, da jih je volil za častne ude. Ker se je ravnatelja namestnik gosp. Fr. Kadivnik odpovedal opravilstvu, je bil gosp. Jože Pleiweis v odbor voljen. — Sklenilo se je danes tudi, da na dobiček društvu se napravi o pustu ples; ravnateljstvu je bilo prepuščeno, da izvoli odsek za to. Nadjamo se, da ne bode zopet takih neslanih brklarij v tem odseku, kakor smo jih že doživeli enkrat na domači zemlji! — Predno se je zbor razšel, poprijel je še družbe zavetnik gospod župan dr. Costa besedo in se zahvalil za čast, da ga je za svojega protektorja izvolila družba, ktere cilj in konec je tako blagomil, da po vsi pravici zasluži pohvalo občno, in ktera je pomenljiva tudi o tem, da je edina družba, ki so jo trgovci ljubljanski osnovali iz svoje lastne moči; rojstno leto ji je bilo 1835; napreduje že 29 let, nikoli še ni šla rakove poti. V zgodovini društva pa se odlikuje ime Ferdinanda Schmidta, slavnega starčeka v Šiški, ki si je največ prizadjal o osnovi njegovi pred 29 leti in mnogo let se marljivo trudil za blagor društveni, čeravno tudi nikjer drugje ni zaostajal, kjer je bilo znanstvu in napredku njegove pomoči treba. S željo, naj bi se iz milodarnega zavoda za bolne kupčijske pomočnike izcimil kmali kmali še tudi zavod za onemogle postarne pomočnike, je gospod župan sklenil svoj lepi govor.

— „Triglav“ piše, da je več ponudb došlo našemu deželnemu odboru zastran naprave toliko potrebnega mostú čez Savo pri Krškem, za kterega bo, kakor so „Novice“ že povedale, obravnava 24. dne t. m. Tudi štajarski deželni odbor, ki poprej nič ni hotel vediti o tem mostu, ki je za štajarsko stran pri Vidmu jako imeniten, je poprašal zdaj naš deželni odbor, kako in kaj. Se li hoče zdaj predragi nam sosed tudi nekoliko udeležiti slovenski zemlji na desno in levo koristne naprave?

— „Koledar“ Matičini se dobro razprodaja.

— Od vojakov, ki so šli v Mehiko, je došlo že mnogo pisem, ktera naznanjajo srečno potovanje po morji. Tudi naš gosp. nadlajtenant Kastelic je pisal 21. dec. prisedši v Gibraltar; „tù se mudimo — pravi — poldrugi dan; potem vzamemo od Evrope za dolgo, morebiti za vselej slovó. Odtod Vam tedaj, dragi slovenski prijatli, pošiljam srčen pozdrav! Vreme smo dosihmal imeli večidel lepo; na ladii, ktero vodi francozk kapitan z 97 mornarji in v kteri nas je 24 oficirjev in 968 prostakov, je živež prav dober; prostaki dobijo zjutraj ob 8. uri kave z rumom ali vinom, opoldne govejega ali nasoljenega mesa s kislim zeljem, krompirjem ali fižolom, ob štirih popoldne svinskega mesa in kake zelenjadi, in vselej po pol maslica vina in suhára (cvibaka); hrana oficirska se ve da je še bolja. Ko pridejo še v Ljubljani ostali tovarši februarja meseca za nami, pošljite mi polno torbico novíc iz Ljubljane in pa slovensko slovnico.“

— „Sokolci“ imajo pustni čas vsak četrtek zabave v gostivnici čitavničini.

— Ali bi se ne dalo tudi kaki ljubljanski družbi priporočati, kar je sklenila „Dvorana“ v Zagrebu 3. dan t. m., namreč to, „naj bi gospé in gospodičine ne zahajale na veselice v prevelikem lišpu; veselice te naj so prijatelski domači shodi, ne pa izložbe blagá“. -- Pametna beseda to! Res čudno je, da mož toži o „slabih časih“, žena pa ali hčerka se šopiri kakor „Kresinja“! Pametna gospá vendar ne bo v tem svoje vrednosti iskala, kar je naredil fabrikant in je skovala mašandmodica? In mi mislimo, da je vendar še pametnih gospá in gospodičin v Ljubljani.

*) Tudi mi smo iz slavinske doline prejeli vprašanje: kako in kaj? Prav ljubo nam je tedaj, da smo iz Trsta dobili razjasnilo. Vred.

## Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Zopet se je začel državni zbor na Dunaji. Zbornici poslancev je bilo 10. dne t. m. na znanje dano, da je Njih Veličanstvo sprejelo adreso (pismo) zborničino. Kmali pridejo važni predlogi na vrsto, in zbornica, ki je veliko govorila o adresi, bo imela priliko, zdaj djansko spričati resnico svojih besed. Naj povemo, kolikšno je zdaj število poslancev. Po februarskem štatutu bi jih moralo biti v vsem skupaj 343, pa jih je zdaj le 204, in sicer iz Českega 44, 5 iz Dalmacije, 31 iz Galicije, 18 iz doljne Avstrije, 10 iz gornje Avstrije, 3 iz Solnograškega, 12 iz Štajarskega, 4 iz Koroškega, 6 iz Kranjskega, 5 iz Bukovine, 26 iz Erdelje, 18 iz Moravskega, 6 iz Šlezkega, 8 iz Tirolskega in po 2 iz Istre, Goriškega, Trsta in Vorarlberga. Nobenega ni iz Ogerskega, Hrvaškega, Slavonije in iz Beneškega, ktere dežele bi imele poslati 114 poslancev, pa dozdaj nočejo. Iz Českega jih manjka 10, iz Moravskega 4, iz Galicije 8, iz Štajarskega, Koroškega in Tirolskega po 1. Med 204 poslanci je 63 cesarskih uradnikov, advokatov 23, notarjev 6, grajšakov, kmetov, fabrikantov, zdravnikov in privatnikov skupaj 84, duhovnov 19, vojakov 4. — „Kamerad“ piše, da se naša armada na Laškem ne bo zmanjšala; laški vladi — pravi — ni upati drugač kakor z orožjem v roci. Iz Turina se sicer piše, da bo ondašnja vlada armadine stroške za letošnje leto znižala za 39 milijonov in 837.198 lir; al ta novica se nič kaj ne vjema z novoletnico kralja laškega, ki je rekel, da se nadja, da bo „zvezda laška“ jim letos zasvetila. — Konjiki avstrijske armade dobijo zopet novo opravo. — Konec preteklega leta je bilo med ljudmi bankovcev 36.361 po 1000 gold., 986.120 po 100 gold., 11 milijonov in 65.565 po 10 gold., 13 milijonov in 48.867 po 5 gold., 62 milijonov in 35.699 pa po goldinarji. — Šafařikova doprsna podoba, iz prečistega kararskega marmora po podobarju Pilc-u izdelana, 25 palcev visoka in čez prsi 15 palcev široka, je zdaj dodelana. Mili obraz slavnega moža je, kakor da bi živel. Slika ta pride v vseučilišče pražko. To je prvi učeni Slovan, ki ga sama vlada tako časti, da je dala napraviti dragoceno podobo. — Nasproti temu pa se drzne eden tistih časnikov, ki dobivajo podpore iz „dispositionsfonda“ in to je tista glasovita „Oestr. Zeit.“, ki ima za Slovane le psovke, napasti možá enake veljave, slavnega Palackega, da ga imenuje „gemeinschädliches Individuum“! V kakošno mlako je že zabredlo dunajsko časnikarstvo! — Najvažnejše dve stvari, ktere gugate zdaj politični svet, ste okrožno pismo (enciklika) sv. očeta, in prusko-avstrijske razmere do Šlesvik-Holštajna. Ne menimo se zato, kar pisarijo časniki o okrožnici papeževi, ki vsak po svoje razmatrujejo pismo; nam je le bolj mar za to, kaj menijo različne vlade o njem, ker to daje pismu imenitnost, kakošne ni kmali imela kaka stvar na svetu. Da cesarju Napoleonu nikakor ni po volji papeževo pismo, kaže najbolj to, da isti dan (24. dec.), ko je zagledala okrožnica v Rimu beli dan, je cesar Napoleon svojega žlahtnika princa Napoleona, ki je zet kralja laškega in najhuji zopernik posvetne oblasti papeževe, izvolil za podpredsednika skrivnega svojega svetovavstva. Francozi mislijo, da zdaj utegne nastopiti „samostojnost francozke (galikanske) cerkve“, ki so jo sklenili škofje francozki l. 1682 pod kraljem Ludevikom XIV., po kterih je vladar francozki v svetnih zadevah popolnoma neodvisen od papeža, ki podložnikov francozkih nikoli ne more oprostiti pokorščine do vladarja, in da papeževa oblast se more vršiti le po pravilih in navadah, ktere veljajo na Francozkem. Kako bo tedaj zdaj pritiskal cesar Napoleon na škofe francozke, in kaj bojo ti počeli, bo kazala prihodnost. Liberalne stranke pa Napoleon tudi o tej zadevi ne bo dobil na svojo stran, ki bode le hujskala razprtje, da si sama svojo pogačo peče. — Vladni dunajski časnik „Wien. Ztg.“ pravi, „da se ne spušča v presojevanje papeževega pisma, ker vlada zdaj nima vzroka za to; to pa se more reči, da oklic papežev ne bo premenil avstrijskih postav in naprav.“ — Kaj kuha pruska vlada o šlesvik-holšteinskih zadevah, je še skrito pred svetom, in čeravno nekteri časniki trdijo, da ste si pruska in avstrijska vlada v vsem edini, vendar trdijo drugi, da ni tako.

## Denarni zapisnik Matičini.

(Dalje.)

| | | | |
|---|---|---|---|
| Prenesek iz 1. lista „Novic“ . . . . . | 8169 | gold. | 84 kr. |
| Gospod Hrašovec Fr., c. k. okrajni predstojnik v Sovodnju na Koroškem, kot ustanov. | 10 | „ | — „ |
| „ Rozman Janez, ravnatelj mestne šole pri sv. Jakobu v Ljubljani, kot ustanovnik | 10 | „ | — „ |
| „ Milic Rud., tiskar v Ljubljani, kot ustanovnik, dodá še . . . . . | 8 | „ | — „ |
| „ Mencinger Lovro, duh. pomočnik v Preserji, za letni don. . . . . | 2 | „ | — „ |
| „ Žimnic Dragotin, inženir v Cibini na Erdeljskem, za let. don. . . . . | 2 | „ | — „ |
| „ Vidmar Jan., župnik na Dobrovi, z. l. d. | 2 | „ | — „ |
| „ Kajdiž Tom., kaplan na Dobravi, z. l. d. | 2 | „ | — „ |
| Dva uda samostana koroškega v Št. Pavlu za letni donesek po 2 gold., skupaj . . . | 4 | „ | — „ |
| Gospod Šutej Matija, fajm. v Črnomlji, za l. d. | 2 | „ | — „ |
| Po gosp. dr. Srncu so poslali sledeči: | | | |
| Gospod Žnidarič Anton, gimnazijalni profesor v Mariboru, za letni donesek . . . | 2 | „ | — „ |
| „ Rupnik Janez, trgovec v Mariboru, kot ustanovnik . . . . . | 10 | „ | — „ |
| „ Dr. Srebre Guido, advokatni koncipist v Mariboru, dodá kot ustanovnik še | 2 | „ | — „ |
| „ Šuman Jožef, gimnazijalni profesor v Mariboru, dodá kot ustanovnik še . | 1 | „ | — „ |
| „ Murko Anton, dekan v Hočah, kot ustanovnik . . . . . | 10 | „ | — „ |
| „ Šinko Božidar, profesor bogoslovja v Mariboru, dodá kot ustanovnik . . | 5 | „ | — „ |
| „ Bohinec Jakob, profesor bogoslovja v Mariboru, kot ustanovnik . . . . | 10 | „ | — „ |
| „ Remschmidt Ferdinand, posestnik v Mariboru, za letni donesek . . . . | 2 | „ | — „ |
| „ Srebre Juri, zdravnik v Marib., z. l. d. | 2 | „ | — „ |
| „ dr. Duchatsch Ferdinand, advokatni vajenec, za letni donesek . . . . | 2 | „ | — „ |
| „ Hrg Lovre, župn. v Lembahu, za l. d. | 2 | „ | — „ |
| „ Kolarič Jože, kapl. v Kostrivn., „ „ | 2 | „ | — „ |
| „ Flek Jože, kaplan v „ „ „ | 2 | „ | — „ |
| „ Kandut Krištof, korvikari, „ „ | 2 | „ | — „ |
| Slavna čitavnica v Ajdovščini kot nesmrtni ud . | 20 | „ | — „ |
| Skupaj | 8285 | gold. | 94 kr. |

(Dalje prihodnjič.) *)

V Ljubljani 26. decembra 1864. Dr. Jer. Zupanec.

*) Marljivi gospod blagajnik nas rad pokrega, da ne natisnemo vselej vseh doneskov, kakor nam jih pismeno naznanja, češ, da utegnejo pristopniki se bati, da blagajnik ni prejel denarja. Ker „Novicam“ vsakrat prostora zmanjkuje, res ne moremo cele straní napolniti z darovi, in da novi pristopniki niso zategadel v skrbi, tolaži nas dodana beseda „Dal. prih.“ Da le domoljubi pridno pristopajo in „Novice“ vsakrat prinesó 15 do 20 novih družbenikov, dobimo jih jezero leto in dan na novo, in na trdnih nogah je kmali „Matica“ ljuba. Vr.

## Kursi na Dunaji 10. januarja.

| | |
|---|---|
| 5 % metaliki 72 fl. 70 kr. | Ažijo srebra 14 fl. 25 kr. |
| Narodno posojilo 80 fl. 75 kr. | Cekini 5 fl. 47 kr. |

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Tiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.